

מהפכת דיני הראיות: הודאה תחת עינוי לא קבילה

שרת המשפטים תציג הצעת חוק שתרחיב את ההגנה הניתנת לנאשמים. הודאת נאשם תחת עינויים בחקירה, קטין או פגוע נפשית תהיה בלתי חוקית. "הרשעת אדם ללא עוול בכפו היא מהעוולות הקשות ביותר שעשויה מדינה לעולל לאזרחיה"

טובה צימוקי ומורן אזולאי פורסם: 27.01.16 , 17:36

שרת המשפטים איילת שקד צפויה להביא לאישור הממשלה ביום ראשון הקרוב את המהפכה בדיני הראיות שתסייע להרחיב את ההגנות הניתנות לנאשמים. כך נודע היום (ד') ל-ynet. הצעת החוק קובעת שהודאת נאשם לא תהיה קבילה אם הושגה בעינויים במהלך החקירה.

נשיאת בית המשפט בדימוס דורית ביניש קבעה כי ראיה שהושגה שלא כדין עלולה לפגוע בהרשעה ובלגיטימיות שלה. ההסתמכות על ראיה בבית משפט שלא הושגה כדין, עלולה לפגוע בטוהר ההליך השיפוטי, באמון הציבור בו ובהגנה על כבוד הנאשם וחירותו. כמו כן היא תרתיע עבריינים בעתיד לפעול באופן בלתי כשר.

פסק הדין זה נועד למנוע פגיעה בזכות להליך הוגן. עד כה הדברים היו מעוגנים רק בפסיקת בית המשפט העליון וכעת היא תעוגן בחוק של הכנסת.

היום מספיק להסתמך על עדות נאשם ועל תוספת ראייתית המכונה "דבר מה נוסף" כדי להרשיעו. "דבר מה" כיום נחשב כתוספת ראייתית הכי נמוכה. התיקון לחוק יקבע כי בשלושה מקרים תידרש ראיה גבוהה יותר לצורך הרשעה ("ראיית סיוע"): במקרה שבו מדובר בקטין בעת גביית ההודאה, מקרה של אדם פגוע שכלית או נפשית, או במקרה של הודאה שנלקחה בעינויים או לחצים נפשיים.

סעיפים אלו נוצרו מתוך המחשבה שאוכלוסיות מסוימות פגיעות בחקירות באופן מיוחד, ולכן הסיכון להודאות שווא ביחס אליהן גבוה באופן יחסי.

בדברי ההסבר לחוק נכתב: "הרשעת אדם ללא עוול בכפו, ובוודאי כזו הגוררת עמה עונש כבד, היא מן העוולות הנוראיות ביותר שעשויה מדינה לעולל לאזרחיה והינה עבירה בוטה על הזכות הטבעית להליך הוגן. תכלית ההליך הפלילי, וכפועל יוצא תכליתם של סדרי הדין וכללי הראיות, היא לזכות את החפים מפשע ולהרשיע את האשמים. הרשעת חפים מפשע על סמך הודאה – קשה להפריז בחשיבותה של הוראת החוק המסדירה את קבלתן של הודאות במשפט פלילי.

"במשך שנים רבות נוסחו הצעות חוק בנושא אך הן לא הבשילו לכדי חקיקה. יחד עם זאת, הצורך בחקיקה התבקש בשל חששות מפני הרשעות שווא ומידע עדכני שנצבר בעניין זה, מחויבויותיה של מדינת ישראל לפי האמנה הבינלאומית נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים".